

dreves raznih plemen izrediti hočemo; ker nekterih plemen drevesca rniši rastejo, in manjšo topijo, zato vkup rasti ne smejo; grede pa naj so 4 čevlje široke, da se prst lože prehlja, plevela, trave in suše pa obvarje, kar se nikdar opustiti ne sme. Treba je tudi drevesnico za en seženj dolgimi koli ograditi, da zajci in draga živad posebno kokoši je ne razbrcajo in ne poškodijo. Za to so prosti koli dobri, ki se postavijo okoli drevesnice z enim koncem v zemljo, zgorej pa s srebrotjem ali bekami prepletajo. Taka ograja ni draga in se lahko popravi, koristi pa veliko.

O grobanju.

(Spisal Fr. Jančar.)

(Konec.)

V novini posebno kder se gozd izkrči in trta sadi, grobanje noče še tako z zdravim in dozorelim rožjem prvo leto sadu doprinašati. Zakaj prekopana zemlja ni kaj prida, ker jo je solnce še nikoli ni obsijalo, magari je še tako izvrstna zemlja za trto. Po rozorih, kder se trta sadi, se sicer plevnjaka ali prstenine posiplje, in trta po rovih lahko korenine gori in doli spušča. Ali pogrobana trta s tremi ali četirimi rozgami pride v drugučno lego, pa tudi v novo staro zemljo — nerodovitno, v kateri nobena betvica trave rasti noče — ktera sicer precej gnojja dobi, toda dokler se ta gnoj ne razkroji, razveže, razpusti po mokroti in tudi bližnjo nerodovitno zemljo spodnjo in postransko ne zboljša, nima trta drugega živeža nego prvega, ktereja je o saditvi preejala. Ta pa hitro ne pomaga niti ne zadostuje trem ali četerim trsom.

Zato se je že lani nek gospod v „Weinlaube“ tožil, ki je precej novega vinograda zasadil, pa se mu je mladje posmodilo — in še le v drugič pognano junaško, dobro obnašalo. — Isto tega se jaz prepričujem na svojem novem vinogradu od 2 oralov, kar je naravno. Saj mene to nič ne ostraši. Prvo leto sicer nimam pridelka, temuč smo — po tem pa še tisto leto lepo rožje, ktero mi prihodnje leto z obilnim pridelkom povračuje stroške. Po takem tedaj v novini kar grobati dajam, mi prvo leto nobenega pridelka ne donaša, ker se osnovani kavniki ali grozdje osiplje, in to naravno. Zakaj gnoj se še ni razkrojil in bližnjo zemljo zboljšal, v kateri bi zamogle položene in razstavljene rozge že v prvih tednih soka in moči ali živeža za svoje nove korenine dobivati. Zato pa, kar v prvih tednih rozge vložene mladik s kavniki poženejo, se to le po soku iz stare trte godi, ki pa ni zadost močna vse tri ali četiri nove trte z grozdem vred rediti; odtod se mora mladje s kavniki posmoditi ali v rasti opešati, ker tudi živež v kateri trti za vse tri ali četiri nove trte omaguje, dokler se položeno rožje samo ne omore, t. j. v z gnojem zboljšani zemlji korenine storiti dajo. Kdor ta uk in prikazen bolj umi, naj nam jo razgrne, in hvaležni mu bomo. Ves vinograd dosledno pognojiti ni mogoče. Vinograd se le za trte voljo gnoji, nikakor pa ne zavoljo trave, kakor bi sebični vincarji si želeli.

To zimo zlasti meseca decembra in januarja, kdarkoli je bilo le mogoče, sem ljudi grobat poslal, in tako sem po novini imel dosehdob nad 70 težakov — grobarjev — se vé, še pred velikim mrazom; o drugem času pa so gnoj in prst nosili, ali po gozdih delali. Naj mi le vreme dopusti, 50 grobarjev še vsikak to spomlad potrebujem in porabim, saj je mraz bil suh, inako je trta pozebla, se tudi pozna po črnem strženu, pa tudi črnih očkah. V ti prikazni pa križ božji z grobarjem. Hvala Bogu! za toliko pogrobanega trsa v tem času. Za to se bo moralo več saditi.

Ni pa neobhodna potreba, vsak mlad trs pogrobati, naj je le dobro sajen, bo že rodil, če lih ni pogrobani. Dobro sajen pa bo, ako ima dovolj rodovitne zemlje v razširjenju svojih korenin. Saj nekteri zgolj ključki posajeni v dobri zemlji že prvo leto grozdje imajo — zakaj nebi bolj obraščeni in vtrjeni še več grozdja prinašali brez pogrobanja? Vendar je ta način edini, vinograd zgostiti in ga pomladiti, ter v tem stanu ga obraniti v največi uspeh obilnih trgateg.

Kar se tiče rigoljenja in potem s plevnjakom in prstenino sajenja vkoreninjenih trt iz letnice ali rožnjenišnice, se sicer v taki zemlji in saditvi trte navadno ne grobajo. Ali pomisliti gre: vinograd, ki je po vrstah sajen, trpi svojih 40 do 50 let, ako ima dovolj redivne moči v sebi za trto brez vse velike pripomoči. Inače pa že tudi za 10 let pojemlje,

in jojmene je večje od navadnih vinogradov, ker se tak vinograd tudi z gnojem dovolj okrepiti večkrat ne dá, in se le spet z novim rigoljenjem, novo saditvo ali pa z vesolnim pogrobanjem povzdigne, če je to še zadnje mogoče, to pa le mogočni, bogatini zamorejo. Tudi kopači morajo ne le oči, temuč tudi precej pameti seboj prinašati, ki tako v vrste sajeno trto okopavajo, inako jo eden sem, drugi tam, tretji navzdol ali v stran pomandra in zakoplje, ter ni podobne več prejšnjih vrst. Iz vsega tega je toraj očevidno in prva skrb boljša plemena pomnoževati in posebno z grobanjem zgostiti vinograd brez ozira, kaj drugi delajo, kdor hoče vedno močni, rodovitni in mlad vinograd imeti. Kdor pa se še sedaj boji grobati, naj počaka in potlej na zeleno groba, kar pa jaz nebi storil, ker trta preveč soka zgublja, in mora potem iz nova korenine storiti tam, kjer je pred že mladice imela.

Konečno še to. Ne morem se zadost načuditi, kako vendar drugi vinorejci tako malo za vinograde storijo, ker zares nisem ni ne v enem vinogradu kaj delati zapazil to zimo! Ob enem tudi ne zamerim posestnikom, ki ničesar ne dajo zaslužiti vincarjem. Prav imajo, ako se starega prigovora držijo: Bolje je, drži ga, ko lovi ga. Zakaj znano je vsakemu posestniku, kolikošni so lenuhi in nezvestni delavei, ki rajše v zapečku kot mučeniki čepijo, nego bi vestno in skrbno delali, ter si kateri krajcar zaslužili. Jaz tudi o kratkih dnevih po 20 kr. za 8 ur dela na dan plačujem, ktero delo pa nikdar v adventu toliko ur ne traja, ker mi že prepozno pribajajo in po četrti uri popoldne že žene domu uidejo, deloma zavoljo živine, deloma pa tudi zavoljo teme in lenobe zlasti če je še megleno vreme. Naj bi to moški nadomestili, Bog obvari! dnina pa vendar cela mora biti. Zato bi si želeli, naj bi tudi drugi posestniki delati dali in silili svoje ljudi si kaj zaslužiti. Potem bo več pridnih delavcev, pa manj tatov.

Pod lipo.

Ljubomir (ki sedi z mnogimi kmeti pri mizi). Gotovo že vsi veste, da je minister Giskra prosil cesarja, da sme stopiti iz ministerstva in da mu je cesar to dovolil po končanem državnem zboru.

Semenko. Da, četli smo z veseljem to za vse avstrijske Slované zelo važno novico. Upati pa tudi je, da tudi drugi zdajni ministri ne bodo dolgo več na krmlu.

Ljubomir. Upati je, to je res, ker če se telu vzeme glava, nemore dalje več živeti, mislim vendar, da še tako hitro ne bodo vsi odstopili, bode vendar tudi za nje udarila ura, kar mi vsi želimo, in konečno se bode vendar v Avstriji moral vpeljati federalizem, ki jedini more popolnoma izpolniti želje vseh v nji živočih narodov.

Iglič. Vi se tedaj tudi zlagate g. dr. Fischhof-om?

Ljubomir. Ne samo jaz, temoč vsi avstrijski Slavjani in še neki drugi avstrijski narodi.

Semenko. Razlagali ste nam že različne državne uravnave, zdaj pa še nam povejte, ktera je po vašem mnenju naj boljša?

Ljubomir. Naj boljša državna uravnava je tista, ki je v državi živočim naj bolj primerna. Ravno kakor mora biti obleka primerna osebi, ktera jo nosi, tako mora biti tudi vsikdar primerna državna uravnava ljudstvu v državi živočemu, da, še več, kakor je potrebno se ozirati pri volitvi robe za obleko, tudi na letni čas, tako bi se tudi moralo ozirati pri vsaki državni uravnavi na geografično lego države. Postavimo, mala absolutistična monarhija se bo težko dolgo zdržala, če je obdana z velikimi republikami v kakem bolj odstranjenem kraju, ali obdana z drugimi absolutističnimi monarhijami pa se bo celo lahko zdržala.

Iglič. Rekli ste, da je ona državna uravnava naj boljša, ktera je vsem državljanom naj bolj primerna; kako pa se spozna, ali je ktera državna uravnava državljanom primerna ali ne?

Ljubomir. To se spozna po sledečem nemotljivem sredstvu; če je vojaška moč ne samo zato zmirom pripravljena, da brani državo temoč mnogo več zato, da brani državno uravnavo ali ustavo proti državljanom, ki ž njo niso zadovoljni. Državna uravnava, ki se samo s silo zdržuje, ni primerna ljudstvu in mora taki razpasti, ko neha moč, ktera jo drži.

Črtič. Kaj pa sledi iz tega?

Ljubomir. Iz tega sledi: prvič, da se ljudstvu ne bi smela vsiliti jemu neprimerna državna uravnava; drugič, da se samo v primerni državni uravnavi ljudje zadovoljni, srečni in bogati, in tretjič, da se mora tudi državna ustava zlagati z državno uravnavo.

Semenko. Tega ne zastopim; prosim, razložite nam to.

Ljubomir. Rekel sem Vam že, da je državna ustava osnova postav, ktera razmere med ljudstvom in državno oblastjo vredi in ustanovi; če tedaj tukaj govorim o državni ustavi, si pri tem celo ne smete misliti to, kar mi navadno pravimo ustava — konstitucija. Državno ustavo mora namreč imeti vsaka država, tudi Turki imajo svojo državno ustavo; med državno ustavo in med ustavo v onem pomenu, v katerem se ta beseda navadno rabi, pa je velika razlika.

Iglič. Kaj pa te je prav za prav ustava ali konstitucija?

Ljubomir. Ustava, osnova državne postave ali konstitucija je pismo, v katerem se nahajajo pravice, ktere ima državna oblast in ktere ima ljudstvo in v katerem so njih meje na tanko določene, bodi si država monarhična ali republika.

Semenko. Kako pa se navadno imenujejo države, ktere imajo take ustave?

Ljubomir. Take države se imenujejo ustavne države in ta državna uravnava je ona, ktera se meni, če se v zdajnem času reče „nova država“. Ta državna uravnava je tudi ona, ktero vse ljudstvo v vseh monarhijah zdaj želi pridobiti in ktero hoče ko naj boljše izpeljati, če jo že enkrat ima. Ustavna država ima v zdajnih časih prvo mesto, in zato je potrebno, da se o njenih pogojih in uravninah natanko podučimo, in ker tudi mi imamo zdaj tako uravnavo, hočemo o nji prihodnjih še dalje govoriti, za danes je to zadosti.

Semenko. Zdaj pa še nam Iglič naj spet neko pove o cesarju Jožefu II., če namreč ktero ve?

Iglič. Dobro, nekaj vem, kar bo Vas gotovo vse prav zanimivalo, namreč: Cesar Jožef se pelja mimo nekega kmeta, in ker je ta stal ravno pred dvermi, cesar vstavi in se začne z njim pogovarjati, vprašal ga je zastran raznih gospodarskih stvari, in kmet mu je prav modro odgovarjal, med drugimi reče tudi kmet:

Vzemem od petdeset sto
Skrbno, pazljivo. Mi bo
Petdeset zmir še ostalo,
To spremeni ime le samó
In pa po tem tud, izviša cenó.

Cesar se zlo začudi taki rajtingi in reče kmetu naj mu to uganjko reši, ker njemu se to nemogoče zdi. Kmet stori, kar je cesar želel, ta mu da zlat in mu reče, da tega ne sme nikomur prej povedati, dokler ne bo spet enkrat njega (cesarja) videl. Kmet mu to obljubi in cesar se odpelja. Drugi dan pozove cesar svojega finančnega ministra k obedu in po obedu mu reče zgornjo rajtingo, in ker je minister tudi trdil, da to ni mogoče, mu cesar reče, da to mora v 14 danih rešiti, drugače ne bo dalje več minister. Minister gre celo pobit domu in začne rajtati. — Tudi jaz Vam te uganjke danes ne bom rešil, temoč še le v 14 danih in obljubim, da tisti dobi, ki prvi pošlje pravo rešitev tega vredništvu „Slov. Gospod.“, celi leto šnji tečaj „Slov. Gospodarja“ zastojen poslan, ali pa lepo zvezano slovensko knjigo „Življenje ss. Cirila in Metoda“, kar bo si namreč izvolil. Danes 14. dni pa spet pridemo skupaj in tedaj bom tudi dalje pripovedal, kako je cesarjev minister to rajtingo dobro rešil. Z Bogom!

Dopisi.

Iz Maribora. Letošnje zime ni konca ne kraja; meseca oktobra pr. l. se je začela in še zmirom traja. Rani sneg nam je mnogo kvara napravil ne samo pri drevesih, temuč tudi v vinogradih, ker branje še ni bilo končano in grozdja je tedaj sneg mnogo zapravljal. Kesnej je neke tedne bil strašno oster mraz, ki je napravil strašno mnogo kvara v vinogradih, ker, kakor se zdaj že vidi, je v nekih krajih zlo mnogo trt pozeblo, in iz nekih krajev prihajajo glasi, da je pre v nekih vinogradih više polovica trt pozebla. Bog daj, da nebi bilo resen! Na njivah je vendar vse lepo videti, in mislim zato, da letina ne bo preslaba, če druge ne-

sreče ne bo. Zdaj je spet 25. in 26. t. m. strašno mnogo snega padlo, na ravnini ga je ležalo nad dva čevlja, po breghi pa celo nad tri čevlje. Res prav redka prikazen pri nas v tem času! Kvara drugega vendar napravil ni, če ni tega, da se je posebno v vinogradih zakesnilo delo, in da se bodo kesnej dela tako kopičila, da se bodo morali delavci dražje plačevati, kar tudi ni v korist gospodarju. — Dva dni je sicer bilo lepo, ali 29. t. m. je spet začel budi sever briti in spet je snega dovolj padlo. 30. t. m. spet sneg in dež.

Od Majšperga. 24. marca. Ne morem zamolčati, da nebi tebi „Slov. Gospodar“ naznanil, kako uradniki, posebno poštnarji črtijo slovenski jezik. Po večih opravkih pridem 23. t. m. v Ptuj, in ker mi je ravno pri rokah bilo, hočem dati na pošto dva lista, prvi je imel napis na vredništvu „Zgod. Danice“, ktere ga je poštnar prijel sicer zlo jezen, ali vendar z milostjo. Drugega pa, v katerem je bila naročnina za „Slov. Gosp.“ in ki je bil zapečaten kakor mora biti, pogleda ga, in ko zagleda slovenski napis, mi ga vrže jezno nazaj in reče: „Gehe zum Teufel verfluchter Windischer mit deinen slovenischen Brief, tot! ni prav zapečaten.“ Jaz mu rečem: „Če je bilo drugokrat prav, zakaj pa zdaj ni“, in odidem. Prepričan pa sem, če bi list nosil nemški napis, bi tudi dobro zapečaten bil. Tako se tudi večidel godi v Ptuj, pri vsaki stvari se hočejo gospodje po postavi držati, samo o ubogem §. 19. noče noben nič vedeti, samo on je pasterk pri svojih lastnih stariših. Dragi Slovenci! le nič se ne strašimo takih primerljejev, in tirjajmo neprestano in pri vsaki priložnosti naše pravice, ktere nam grejo po §. 19., ktere doseči moramo, če je še kaj pravice v Avstriji! Z Bogom!

Politični ogled.

Ministerska kriza. Čeravno neki časniki že hočejo gotovo vedeti, da je Giskra že dobil svoje odpuščenje od cesarja, pravijo vendar drugi, in to je najnovejše, da je cesar sicer prijel prošnjo Giskreta, da še vendar ni dovolil, da bi Giskra stopil iz ministerstva, in da je to dovoljenje tako dolgo odloženo, dokler ne bo rešena nova zasilna postava volitve v državni zbor, ktero hoče ministerstvo v kratkem predložiti državnemu zboru. Če bo zbornica poslancev res izrekla nujnost poprave volilnega reda, bi vlada odpučila vse ministre zvun Brestelna, in bi dala Giskretu povelje, naj sestavi novo ministerstvo. Iz Pešta je že prišlo od cesarja dovoljenje, da se poprek volilna postava sme predložiti državnemu zboru. Sukalo se tedaj bode samo okol tega, ali poslanska zbornica nujnost poprave volilne postave odobri ali ne, če jo odobri, kar skorej ni dvomiti, ker večina še zdaj je ministerstvu zvesta, še ostane dalje morebiti celo ministerstvo, kakor je zdaj, če ne, padne Giskra in morebiti vsi z njim.

Državni zbor zdaj že celi teden potrduje proračun za leto 1870. Za učilne zadeve so se za to leto stroški izvišali za 93069 gold., drugo pa je vse odobril, kakor je predložil finančni minister. Zadnja seja bode 9. aprila, potem pa bo državni zbor samo odložen do jeseni.

Srbska prihodnja skupščina bode pretresovala pripravljen predlog svobodne tiskovne postave in osnovo postave o ministerski odgovornosti. Predloženo tudi bode skupščini, naj dovoli da se ustanovi viša kmetijska šola.

Iz Rima se piše, da je vladika Strossmayer izrekel, da se nov verski nauk nemore brez moralčnega soglasja vsega škofijstva določiti. Zavolj tega je bil prisiljen od prvo-sednika, zapustiti govornišnico. — Čez velikonočne praznike so dobili vsi škofi na 14 dni odpust.

Odslek državnega zbora za poljsko resolucijo je zavrgel paragraf, po katerem bi gališki zbor imel pravico voliti v državni zbor, kakor mu je volja. Ta paragraf je eden najvažniših, torej je že s tem jasno pokazano, kakovo osodo bode imela poljska resolucija.

G. Andrašy je pre v Peštu cesarju svetoval, naj odpusti vse ministre. Grof Beust pa naj bi sestavil novo ministerstvo, ktero bi naj napravilo spravo med nezadovoljnimi narodi.

*) Da so poštni uradniki zlo nevljudni in celo jezni, če slovenske napise vidijo, smo se že sami dovolj prepričali, slovensčina jim smrdi, slovenski kruh pa vendar dobro tekne. (Vredn.)